

KJELD PHILIP, økonomirådgiver:

Danmarks økonomiske udvikling

For mange uden for Danmarks grænser står Danmark som landbrugsland. Man har hørt om landets store landbrugsudførelse, dets landbrugs høje teknik o. sv. Udviklingen mod en industrialisering er imidlertid gået hurtigt. I dag betyder industrien mere end landbruget for udførslen, væsentligt flere mennesker lever af håndværk og industri end af landbrug.

Industrialiseringen er yderligere blevet fremmet af, at dansk økonomi i de sidste 5-6 år har været karakteriseret af fuld beskæftigelse, og en af dens følger er blevet en mærkbar velstandssigting for næste hele befolkningen.

I efterkrigsårene har beskæftigelsen ligget på et højt niveau: forholdet til 1930'erne, men det er først frem omkring 1958, at man er kommet op på fuld beskæftigelsen. Fordøle herved — ikke blot i social og menneskelig henseende, men også for produktion og produktivitet — har vist sig så åbenbare, at opretholdelse af den fulde beskæftigelse nu betragtes som noget selvfølgeligt af alle ansvarlige kredse her i landet. Det var på engang en social tragedie og en økonomisk luksus, når vi tidligere havde en permanent ledighed på 10 pct. eller derover.

Det er da også fra omkring 1958 at der er kommet rigtig gang i den økonomiske vækst. Medens den samlede mængde producerede varer i Danmark kun steg ca. 2 pct. årligt i perioden 1949-1958, har den tilsvarende stigning i de sidste fem år været dobbelt så stor, i enkelte år endda noget herover.

Danmarks fattigdom på råstoffer og brændsel bevirker imidlertid, at en sådan velstandssigting kun kan gennemføres, hvis der sker en hertil svarende importforøgelse. Det har derfor været og er stadig det centrale problem i dansk økonomisk politik at skabe det valutariske grundlag for den med industrialiseringen forbundne merimport. Løsningen af dette problem vanskeliggøres yderligere derved, at valutaimporten som følge af den store udenrigshandel er udsat for svingninger. Da man traditionelt har ligget med meget beskedne valutareserver i forhold til den samlede udenrigsomsætning, er udsvingene i disse reserver blevet følt endnu stærkere. Udviklingen i valutareserverne er derfor en vigtig bevæggrund i den økonomiske politik.

I de første år af den nuværende ekspansionsperiode oplevede man det efter danske forhold enestående at både produktion og valutareserver steg stærkt. Dette skyldtes dels et gunstigt bytteforhold i udenrigshandelen, dels den forsigtige økonomiske politik. I de følgende år, 1961 og 1962, løb den inden-

landske efterspørgsel imidlertid fra valutaimporten, og valuta-reserverne faldt stærkt. Denne uheldige udvikling i disse år må først og fremmest tilskrives, at man fik større indkomststigninger, ca. 10 pct. pr. år, end man fik i de andre lande. Takket være ganske gode ydre omstændigheder og navnlig en stramning af den økonomiske politik er den økonomiske balance atter blevet genoprettet i 1963.

Medens nationalbankens og de private bankers nettovalutaforbehold halveredes i 1962 og ved årsskiftet 1962-63 udgjorde ca. 650 mill. kr., svarende til kun to ugers import, er den i løbet af de første ti måneder af 1963 blevet tredoblet og udgør nu godt 2000 mill. kroner.

Denne udvikling er et resultat af en stærk stigning i eksporten samtidig med, at importen er gået lidt ned. I de første 9 måneder af 1963 er eksporten steget med 1250 mill. kr. eller godt 15 pct., og importen er gået ned med 150 mill. kr. i forhold til samme periode i fjor. Det er navnlig industriekporten, der med en stigning på 25 pct. har bidraget hertil. I de foregående år androg stigningen i industriekporten omkring 10 pct. om året. Det er ligeledes betydningsfuldt, at denne fremgang ikke skyldes enkelte varer, men er fordelt på et bredt udsnit af varer.

Som følge af den udenlandske landbrugsproduktion har eksporten af danske landbrugsvarer været stagnerende i flere år, og det er derfor kommet som en glædelig overraskelse, at der i årets første ni måneder har været en fremgang på 6 pct. i forhold til samme periode i fjor. Fremgangen synes dog navnlig at stå i forbindelse med besætningsreduktioner i en række europæiske lande tidligere på året foranlediget af den strenge vinter og kan derfor næppe tages som udtryk for en varig forbedring af landbrugs afsætningsvilkår.

En særlig følge af, at industrien og industriekporten går så langt bedre end landbruget og landbrugs-eksporten, er det blevet, at ungdommen i meget stort omfang forlader landbruget og går til byerhvervene. Landbruget beskæftiger i dag kun en sjettedel af landets befolkning, og denne andel er stadig og stærkt nedgående.

De valutariske vanskeligheder, man kom ind i i 1961 og 1962, nødvendiggjorde anvendelse af ganske drastiske midler. I sommeren 1962 blev således de fire gamle portar enige om at gennemføre en almindelig omsætningskat. Formålet hermed var at styrke statens finanser og derigennem lægge et vist pres på den økonomiske aktivitet, således at man kunne gennemføre en vis afdæmpning af indførslen og samtidig muliggøre det, ikke mindst for dansk industri, at eksportere noget mere.

Det var sikkert også kun under indtryk af de økonomiske vanskeligheder, at det lykkedes i foråret 1963 at gennemføre, hvad der blev kaldt en helhedsløsning. Ved denne lejlighed foretog man en samlet fastsættelse af arbejderlønninger, funktionærlønninger, tjenerlønninger og landbrugssubsidier for de kommende to år. Det lykkedes ved denne samlede fastlæggelse at

holde indkomststigningerne indenfor relativt beskedne rammer.

Takket være disse to sæt foranstaltninger, omsætningskatten og helhedsløsningen, er det lykkedes påny at stabilisere landets økonomi.

Danmark har i dag formentlig så gunstige økonomiske vilkår, som landet nogensinde har haft. Der er således fuld beskæftigelse: såvel i industri som landbrugs-eksport går relativt godt; det er en pæn vækst i velstanden; samtlige samfundsgrupper har i disse år stigende indkomster og lever på et højere niveau end nogensinde før. Der sker ganske betydelige strukturrendringer, dels derigennem, at arbejdskraften vander fra landbrug til byerhverv, dels derved, at der sker sammenlægninger og andre gennemgribende forandringer indenfor landbruget.

Selv om man således i øjeblikket har gode økonomiske vilkår i landet, lever man dog stadig under det fundamentale problem i Danmarks økonomi: at skabe valutærisk grundlag for den yderligere udbygning af industrien, uden hvilken det ikke vil være muligt at opretholde den fulde beskæftigelse og føre de senere års velstandssigting videre. Knap halvdelen af den danske eksport består stadig af landbrugsvarer, og med den herskende landbrugsproduktion er der kun ringe mulighed for en

stigning; en eventuel forøget forskelsbehandling i fællesmarkedet vil måske endda gøre det vanskeligt at holde landbrugseksporten på sit nuværende niveau. Danmarks valutaproblem kan derfor kun løses gennem en stadig forøget industriekseport, men grundlaget for denne er som nævnt en industrialiseringsproces, der i sig selv er valutakrævende.

Arbeidi til øll

I Svøríkí er tað undir javnaðarstýrinum eydnast at beina fyrri arbeiðsloysinum. Nú er stórt trót uppá arbeiðsfólk. Um tev nýggju málini í — arbeiði til øll — sigur stjórin, Bertil Olsson, í svensku arbeiðsmarknaðarstjórnini:

— Hesí mál eru ikki so løtt at lýsa, sum málið viðv. burturbeiningini av arbeiðsloysinum. Men um eg sigi, at hetta hevur samband við tilpásningsevni menniskjans til arbeiðslív og trivna hennar í arbeiðinum, kemur ein eftir minj uppfatan málinum nærri. Tað ræður um at fáa arbeiðskraftina át úttátt verk, sum hóskar henni best, og gera arbeiði, sum arbeiðsfólkið hevur bestan hug til. Og tað er hetta, sum ein skuldi kunna gjøra við ikki bara at føra arbeiðsloysispolitikk, men eisini heilsakaðan arbeiði til øll-politikk.

FØGUR ER FOLDIN

Lag: Gud, tú sum ljósið lat skina.

Føgur er foldin Guds handverk at sjá, menniskjan fekk til at valda, hygnir at líða á boð hans og ráð, tá skuldu lyftini helda.

Búnaðar útrítt á foldini frítt, funnst við breyðið og víníð, umsorg og trúskapur brosið blítt, fæðir til børnini síni.

Klakti í loyndum eitt oyðandi svørð, ormur, ið kundi á tala, sjálvsýrisgrandin tá foddist á jorð, frælsi og frið til at fjala.

Fávíska, óvund, hátur og morð, var nú ein oyðandi eldur, heldur enn fylgja í fæðisins spor, so dyrt var friðurin seldur.

Ormurin illi nú sigrandi lær, menniskjan drýpti nú høvur, deyðin á herðum nú nivandi bar, ættin øll — systur og bróður.

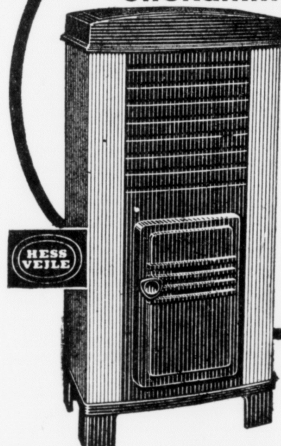
Tó veitú fæðirin bjarging úr neyð, drivin av kærleikans mátti, sonin sum offur til jardu hann beyð, foddist í vesela smáttu.

Gekk her og lærði at liva sum hann, doyggja frá syndigum holdi, fæðast av nýggjum til lívið hann vann, tá vára sektir hann toldi.

Tøkk fyrri gávuna, Harra vár Gud, tøkk fyrri Jesusar navníð, hjálp oss í barni at bera tann lut, vara oss í tínum favni.

Nítam.

Stabil og billig varme HESS-O-DAN oliekamin 1262

Smukt emaljeret i to farver, der vil passe i enhver stue. Gennem en rude af liddast glas kan man glæde sig over den flammende ild. Petroleum eller den billige gasolie kan bruges efter behag. Forbrændingen er perfekt, og kaminen er velegnet, hvor træforholdene ikke er særlig gode.

Pf. VALDEMAR LÜTZEN

Tórshavn — Tlf. 1020

Skipafelagið Føroyar

TELEFON 1225

Tórshavn

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITA NISERET

FÆRØSKI TILRODUKT

HELT PRODUKT